

Seuraavaksi:

11. Minä joka päivä töitä teen (s. 80-87)

I. Tehkää kaksi listausta. Viisi asiaa kumpaankin tärkeysjärjestyksessä.

- a) Työntekijän velvollisuudet
- b) Työnantajan velvollisuudet

II. Sami ja Jussi kesätoissa.

Työntekijän velvollisuudet

- suorittaa työ huolellisesti ja noudattaa työnjohdon ohjeita
  - huolehtia turvallisuudesta
  - kieltäytyä kilpailevasta toiminnasta
  - pitää liike- ja ammattisalaisuus
- ottaa huomioon työnantajan etu

Työntekijän oikeudet

- vähintään työehtosopimuksen mukaiseen palkkaan ja muihin vähimmäisehtoihin
- lakien ja sopimusten antamaan suojaan
- terveelliseen ja turvalliseen työympäristöön
- liittyä ammattiyhdistykseen

Työnantajan velvollisuudet

- maksaa palkkaa tai muuta vastiketta (työehtosopimus)
- perehdyttää töihin
- huolehtia työturvallisuudesta
- estettävä kiusaaminen ja seksuaalinen häirintä
- järjestettävä työterveyshuolto
- huolehdittava tasa-arvolain ja syrjintäkiellon noudattamisesta, yhdenvertaisuus
- huolehdittava yksityisyyden suojasta
- edistää hyvää työilmapiiriä, työntekijän työssä suoriutumista ja ammatillista kehittymistä
- noudattaa lakeja ja sopimuksia (loma, työaika...)
- hoidettava eläke-, vakuutus- ja sosiaaliturvamaksut

Työnantajan oikeudet

- ottaa työntekijä työhön sekä irtisanoa tai purkaa työsopimus lain puitteissa
- antaa työnjohtoon liittyviä ohjeita ja määräyksiä
- Työnantaja määrää töistä!

Kevät 2011, tehtävä 4 s. 87

15-vuotias Sami ja hänen ystävänsä 14-vuotias Jussi halusivat päästä kesäksi töihin.

Sami on päättänyt hakeutua töihin hampurilaisketjuun, joka etsi internetissä nuoria vuorotyöhön päivä- ja iltavuoroihin. Samin vanhemmat epäilevät, onko työ hänelle sopivaa, mutta Sami itse katsoo voivansa päättää asiasta.

Jussi puolestaan on harrastanut karting-ajoa, ja hänen setänsä on tarjonnut Jussille töitä autokorjaamossaan. Jussin yksinhuoltajaäidin mielestä Jussi kyllä tuntee autot, eikä hän näe tämän työhön menolle mitään esteitä.

Tarkastele poikien aikomuksia oikeudelliselta kannalta.

→ Eli mitä voivat tehdä ja mitä ei? Ongelmakohtat!

Kevät 2011, tehtävä 4 s. 87

Listaa Samin ja Jussin kohdalta:

– ”varmat” asiat

- Sami voi ja Sami ei voi
- Jussi voi ja Jussi ei voi
- Muuta, mitä pitää ottaa huomioon tai mitkä saattavat vaikuttaa työntekoon.

Kevät 2011, tehtävä 4 s. 87

- **Työsopimuksen laatiminen:**
  - **Samilla on oikeus tehdä työsopimus itse**
    - oppivelvollisuus suoritettuna
  - **Jussin tapauksessa huoltajan suostumuksella**
- Työsopimuksissa pitää huomioida **työaikarajoitukset alaikäisillä.**
  - **Samin työaika saa olla sama kuin 18-v.**
    - 8h/vrk ja 40h/vko (säännöllinen), ei yöllä (23-06)
    - ei saa ylittää yhdeksää tuntia vuorokaudessa eikä 48 tuntia viikossa
  - **Jussilla 7h/vrk ja 35h/vko**
    - Koulupäivänä max. 2h, **koulu+työ=max. 8h**, viikossa 12h
    - max. puolet loma-ajasta

Kevät 2011, tehtävä 4 s. 87

- **Työaika** (pääsääntöisesti)
  - **15 v.** työaika sijoitettava kello **6:n ja 23:n** välille.
  - **Alle 15-vuotiaan** työaika on sijoitettava kello **8:n ja 20:n** väliseen aikaan
- **Osa kesästä pitää olla lomaa.**
  - puolet lomasta
- **Huoltajalla on oikeus purkaa alaikäisen työsopimus perustelluista syistä.**
  - kasvatuksen, kehityksen tai terveyden takia
- **Työturvallisuus**; nuori työntekijä = alle 18v.
  - ettei työ ole nuoren työntekijän ruumiilliselle tai henkiselle kehitykselle vahingoksi ja ettei se vaadi suurempaa ponnistusta tai vastuuta kuin hänen ikäänsä ja voimiinsa nähden on kohtuullista – **esim. Jussin työ autokorjaamossa!**

Nuori työntekijä

→ Huoltaja voi purkaa, jos tarpeen nuoren kasvatukseen, kehityksen tai terveyden takia.

- **15-17 –vuotias**

- vakinaiseen suhteeseen, jos on suorittanut oppivelvollisuutensa (klo 06-22)

- pääosin samat ehdot kuin 18-v.

- saa määrätä ansioistaan

- Ei ”vaarallisia” töitä!

- Huom! Oppivelvollisuus 2021 alkaen.

Pedanet:

Vaaralliset työt

Oppivelvolliset

→ Huoltaja voi purkaa, jos tarpeen nuoren kasvatukseen, kehityksen tai terveyden takia.

- **14-17 –vuotias**

- loma-aikana 7h/vrk ja 35h/vko

- kouluaikana vapaapäivinä 7h

- koulupäivinä 2h

- viikon aikana max. 12h

Pedanet:

Vaaralliset työt

Nuori työntekijä

→ Huoltaja voi purkaa, jos tarpeen nuoren kasvatuksen, kehityksen tai terveyden takia.

- **14 -vuotias**

- ei saa haitata koulunkäyntiä (klo 08-20)

- kevyttä työtä

- koulun loma-ajasta saa olla työssä enintään ½ ja koulutyön aikana tilapäisesti

- **13-v ja nuorempi saa työskennellä tilapäisesti!**

- esiintyjänä tai avustajana taide- ja kulttuuriesityksissä sekä muissa vastaavissa tilaisuuksissa

- palkka keskim. 70-90 % taulukkopalkoista

2. a) Työntekijä oli ollut sairauslomalla kaksi päivää. Seuraavassa palkanmaksussa häneltä oli vähennetty palkka kahdelta päivältä.

- Työntekijän pitää ilmoittaa poissaolonsa työnantajalle.
- **Mikäli ilmoitusta ei tehdä, kyseessä on luvaton poissaolo ja työnantajalla on oikeus palkan pidättämiseen.**
- **Jos poissaolo on ilmoitettu, työntekijällä on oikeus saada palkkaa sairausajaltaan, kun työsuhde on kestänyt vähintään kuukauden. Tällöin palkkaa ei pidä vähentää.**
- Toisaalta tilanne riippuu myös siitä, millä alalla työntekijä työskentelee.

2. b) Työntekijä julkaisi somessa postauksia, joissa hän arvosteli työnantajaansa ja syytti tätä orjuuttamisesta

- Työntekijän pitää olla lojaali työnantajalle, ja esim. epäasiallista tietoa työnantajasta ei saa levittää.
- Työnantaja voi antaa työntekijälle varoituksen tai purkaa työsuhteen, jos tapaus on niin törkeä, että arvostelusta on vakavaa haittaa työnantajan toiminnalle.

2. c) Henkilö oli matkalla kampaamoon, jossa hänen hiuksensa piti värjätä. Kampaamon työntekijä soitti ja ehdotti, että hän voisi värjätä hiukset halvemmalla illalla kotonaan

- Työntekijä ei saa harjoittaa kilpailevaa toimintaa, joka haittaa työnantajaa.
- Mikäli toiminta on esim. jatkuvaa ja haittaa olennaisesti työnantajan toimintaa työsuhde voidaan irtisanoa tai purkaa.

Oikeustapaus 1

- Työnantajalla on velvollisuus opastaa työntekijää työssään. Työnjohtaja on määrännyt sinut höyrypesemään sohvan, joten hänen olisi pitänyt tietää, onko peseminen turvallista.
- Kyseessä ei ole sinun virheesi.
- Työnantajalla on tällaisia tilanteita varten vakuutus, joka korvaa sohvan.
- Rikkoutunut näyttö menee työnantajasi vakuutukseen, mutta riippuen tapauksesta voit joutua korvaamaan siitä osan.

Oikeustapaus 2

- Työnantajan tärkein tehtävä on palkan maksaminen. Palkka pitää maksaa ajallaan ja työntekijä on oikeutettu viivästyskorkoon, mikäli palkanmaksu viivästyy. Työnantaja ei voi vedota palkanlaskijan kiireisiin. Mahdolliset kiireet pitää hoitaa esim. lisäämällä työvoimaa palkkatoimistossa.
- Mahdolliset virheet ja puutteet pitää korjata viipymättä. Ole ensiksi yhteydessä työnantajaan tai palkkatoimistoon ja selvitä, mistä virheet johtuvat. Jos asia ei selviä, ota yhteyttä luottamusmieheen.
- **Isot viivästykset palkanmaksussa oikeuttavat työsuhteen purkuun ilman irtisanomisaikaa!**

Oikeustapaus 3

- Määräaikaiselle työntekijälle kuuluvat normaalit lomakorvaukset. Alle vuoden työsuhteessa jokaista kuukautta kohti saa kaksi lomapäivää.
- Koska olet ollut osa-aikainen, sinun lomakorvauksessasi huomioidaan tehdyt työtunnit ja -päivät.
- Jos olet ollut joka kuukausi töissä yli 14 päivää ja yli 35 tuntia, olet oikeutettu kahteen lomapäivään kuukautta kohden.
- **Sinun pitäisi saada siis 12 päivän lomakorvaus.**

Työaika (pääsääntöisesti)

- **8h/vrk, 40h/vko** (säännöllinen, enintään)
- **ylityö → korvaus 2 ens. tuntia 50 %, seuraavat 100%**
  - max. 250 h/v.
- **sunnuntait ja juhlapyhät 100 %**
- **pekkasvapaat (työajan lyhentäminen 100 h/12,5 päivää vuodessa)**
- **yötyö klo 23.00 – 06.00**
  - palkanlisät
- **Huom. alakohtaiset joustot**

Vuosiloma

- **2½ päivää/kk** (alle vuosi töissä → 2 päivää)
  - 14 päivää töitä tai 35h/kk
- **lomanmääräytymisvuosi 1.4. – 31.3.**
- **lomakausi 2.5. – 30.9.**
- **24 lomapäivää lomakaudella = kesäloma**
  - 12 päivää yhtäjaksoisesti
  - talviloma tai säästövapaat
- **vuosilomapalkka** = täysi palkka loman aikana
  - vähintään säännönmukainen tai keskimääräinen palkka (kerroin/prosentti)
  - joskus lomakorvaus
- + **lomaraha** (lomaltapaluuraha) → **työehtosopimus**
  - lomapäivät x 2% x kuukausipalkka (yleensä n. 50 % kk-palkasta)

Määräaikaisuus

- Vain perustellusta syystä, esim.:
  - erilaiset sijaisuudet
  - tehtävän luonne
  - työntekijän toive määräaikaisuudesta
- Toistuvien määräaikaisten työsopimusten käyttö ei ole sallittua silloin, kun työnantajan työvoimatarve osoittautuu pysyväksi → **KETJUTUS**

Määräaikaisuus (hyvää)

- Määräaikainen työsopimus on lain sallimissa tapauksissa ratkaisu, jossa työntekijän irtisanomissuojan riskit ovat poissa.
  - säästytään irtisanomisajoilta

Määräaikaisuus (hyvää)

- Työntekijän elämäntilanteesta voi löytyä seikkoja, jotka puoltavat määräaikaista työsopimusta, esim.:
  - **kesätyö, harjoittelumahdollisuuden avautuminen, lisäansiot (esim. opiskelun ohessa) tms.**
- Määräaikainen työsopimus on työntekijälle edullinen usein silloin, **jos toinen vaihtoehto on työttömyys.**

Määräaikaisuus

- Viittä vuotta pidemmäksi määräajaksi tehty työsopimus on viiden vuoden kuluttua sopimuksen tekemisestä irtisanottavissa samoin kuin toistaiseksi voimassa oleva työsopimus.
- **Viisi vuotta** muodostaa siten aikarajan, jonka jälkeen osapuolet voivat irtisanoa vapaasti työsopimuksensa, vaikka työsopimuksessa olisikin sovittu yli viiden vuoden määräajasta.

Kameravalvonta:

- turvallisuuden varmistamiseksi**
- omaisuuden suojaamiseksi**
- tuotantoprosessien asianmukaisen toiminnan valvomiseksi**
- turvallisuutta vaarantavien tilanteiden ennaltaehkäisemiseksi tai selvittämiseksi**

Kameravalvonta:

- Ei saa käyttää:
  - tietyn **työntekijän** tai tiettyjen työntekijöiden **tarkkailuun työpaikalla**
  - **käymälässä, pukeutumistilassa tai muussa vastaavassa paikassa**
  - **muissa henkilöstötiloissa** taikka työntekijöiden henkilökohtaiseen käyttöön osoitetussa työhuoneessa

Milloin huumausainetesti?

- **Jos on perusteltua aihetta epäillä, että työntekijä on huumausaineiden vaikutuksen alaisena työssä tai että työntekijällä on riippuvuus huumeista.**
- **Yksityiskohtaisesti määritellään työtehtävät, joissa työntekijä vaarantaisi henkeä tai terveyttä tai voisi aiheuttaa muuten huomattavaa vahinkoa.**